

ŽAN-LIK BANALEK

**SMRT NA
OBALI
BRETANJE**

SLUČAJ KOMESARA DIPENA

Prevela s nemačkog
Dušica Milojković

Laguna

Naslov originala

Jean-Luc Bannalec

BRETONISCHE BRANDUNG

Copyright © 2013, Verlag Kiepenheuer & Witsch GmbH
& Co. KG, Cologne/ German

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

A an douar so kozh, med n'eo ket sod.

„Zemlja je stara, ali nije glupa.“

BRETONSKA POSLOVICA

Prvi dan

Kao nekom čarolijom, ravna i duguljasta ostrva lebdela su nad morem boje tamnog opala, pomalo rasplinuto, treperavo.

Čuveni arhipelag ležao je pred njima poput fatamorgane.

Konture većih ostrva mogle su se razabrati već i golim okom, kao i ono malo građevina što se na njima uzdizalo: tajanstvenošću okružena tvrđava na ostrvu Sigonj, stari, olujama šibani svetionik na ostrvu Panfre, napuštena farma na ostrvu Drenek, usamljene i od nevremena oronule kuće na Sen Nikoli, glavnom ostrvu skoro okruglog arhipelaga. Arhipelag Glenan. Mit.

Ostrva su deset morskih milja udaljena od kopna, od Konkarnoa i divnog „plavog grada“ Kornuaja, čiji su stanovnici ova ostrva od pamtiveka nazivali svojim „zaštitnicima“. Iz dana u dan ona su bila njihov nepomični horizont. Prema tome kako su ih videli – jasno, oštro, rasplinuto, u mlečnoj izmaglici, da li su treperila, ili su čvrsto ležala u vodi, znali su kakvo će sutra biti vreme, a na određene dane na osnovu toga se moglo reći i kakav će biti ostatak godine. Već stotinama godina Bretonci su uporno raspravljali koliko ostrva ima. Sedam, devet, dvanaest

i dvadeset bili su najčešći brojevi. Neosporno je bilo samo da ima sedam „velikih“. A pod velikim podrazumevalo se: dugih nekoliko stotina metara – najviše. Nekada, veoma davno, sve to bilo je *jedno* ostrvo, a onda su ga nemirno more i večiti udarci talasa rastrgli i rasparčali. Pre nekoliko godina, jedna komisija ministarstva je prema zvaničnim kriterijumima za utvrđivanje ostrva – zemlja u moru koja se postojano drži nad vodom i na kojoj raste jednako postojana vegetacija – krajnje zvanično ustanovila da ima „dvadeset dva ostrva i ostrvceta“. Tu su, sem toga, i stene i grupe stena koje strmo i oštro štrče iz mora, a čiji broj je, kako se čini, prosto beskrajan. Ovaj broj se, pritom, zapanjujuće menja u zavisnosti od plime i oseke, koje su opet dosta različite, u zavisnosti od položaja Sunca, Meseca i Zemlje. Nekih dana plima je tri-četiri metra viša nego drugih, a kad je oseka stvarno velika, ostrvo ume da bude i višestruko veće nego inače, možda i iznad vode povezano s nekim peščanim sprudom koji je inače ležao skriven ispod vodene površine. „Normalnog“ nivoa plime i oseke nikada nije bilo. Zbog toga se izgled arhipelaga neprestano menja i niko nikada nije mogao da kaže: to su ta ostrva Glenan, tako ona izgledaju. Ostrva Glenan nisu nedvosmisleno kopno, ona su nejasni međuprostor, napola kopno, napola more. Kad zimske oluje besne, ogromni talasi valjaju se preko ostrva, prekrivaju ih velikom količinom morske pene i čine da izgleda da je sve more. „Skoro izgubljena u ništavilu, u širokom prostranstvu“, glasio je poetski, a ipak precizan opis ovdašnjih ljudi.

Beše to jedan neuobičajeno rani majski dan, koji se ni po čemu nije razlikovao od pravih letnjih dana: ni po prosto neverovatnoj temperaturi, ni po jarkoj svetlosti, ni po živosti boja. I vazduh je već bio letnji, lakši, nosio u sebi manje soli, manje joda, mirisa mora i algi, ali zato je nosio onu posebnu svežinu Atlantskog okeana, koju je teško opisati. Već sad, u deset sati ujutro, sunce je stvaralo horizont koji nemirno bleska i preliva se, a ispod njega srebrni levak, koji se sve više sužavao ka posmatraču.

Komesar Žorž Dipen iz Policijskog komesarijata Konkarno od svega toga nije baš mnogo primećivao. Bio je ponedjeljak ujutro, a on je bio izrazito loše volje. Još je sedeo u *Amiralu*, upravo je naručio treću kafu, i držao je pred sobom novine: *Mond*, *Uest Frans* i *Telegram* – i trgao se na reski zvuk svoga telefona. Na ostrvima Glenan pronađena su tri tela. Zasad se nije znalo ništa više – samo to. Tri tela.

Odmah je krenuo. Omiljeni kafe u kome je uvek započinjao dan bio je u samoj luci, tako da se za nekoliko minuta već našao na policijskom gliseru. Komesar Dipen je na ostrvima Glenan bio samo jednom, prošle godine, i to na Panfreu, ostrvu na samom istočnom rubu arhipelaga.

Plovili su već oko dvadeset minuta, a prešli su otprilike pola puta. Komesar Dipen bio bi srećan da su prešli i više. Vožnja čamcem po otvorenom moru nije za njega, koliko god da je inače voleo more – kao pravi Parižanin iz Šestog arondismana, što je i bio do svoga „premeštaja“, od koga su protekle skoro četiri godine. Onako kako takav Parižanin i voli more: plažu, pogled, u najboljem slučaju kupanje, taj osećaj, miris, sanjarenje. Još manje od same vožnje čamcem voleo je vožnju jednim od dva nova brza broda, koje je Obalska straža pre dve godine dobila nakon duge i ogorčene borbe s birokratijom i na koje je bila veoma ponosna. Najnovija generacija, impozantna čuda tehnike, sa sondama i senzorima za sve živo. Bukvalno su leteli preko vode. Jedan je dobio ime *Bir* – na bretonskom *Strelda*, a drugi *Lukhed*, *Munja*. Dipen je osećao da bi brodići trebalo da se zovu drugačije, ali ovde je bilo važno samo značenje.

Pored toga, komesar Dipen nije uneo dovoljno kofeina, što ga je činilo suštinski mrzovoljnim. Dve kafe mu ni izdaleka nisu bile dovoljne. Bio je čvrste građe, ne debeo, ali svakako ne ni mršav, a od mladosti je patio od zapanjujuće niskog pritiska.

Nevoljno se ukrcao u čamac. Naprosto samo zato što nije hteo da se blamira i zato što se na brod ukrcao i inspektor Rival, jedan od dvojice njegovih mladih inspektora koji su

u njemu videli autoritet – što Dipenu u principu uopšte nije bilo milo.

Dipen bi odmah bio spreman da vozi pola sata do malog aerodroma u Kemperu, i da se odatle do Glenana preveze malim i nestabilnim policijskim helikopterom za dve osobe iz centrale, čak i ako bi sve to trajalo znatno duže i mada mu ni takav let nikako ne bi pričinjao zadovoljstvo. Ali helikopterom je trenutno putovao njegov pretpostavljeni, prefekt, na „prijateljski susret“ s predstavnicima prefekture britanskih ostrva Gernzi, Džerzi i Olderni na Lamanšu, u Bordo, učmalu selendru na ostrvu Gernzi. I engleska i francuska strana behu čvrsto odlučile da policijska saradnja treba da bude intenzivnija: „Zločinu ne sme da se ostavi šansa, ma koje nacionalnosti bio.“ Komesar Dipen nije mogao da podnese prefekta Liga Lokmarijaker, čak ni ime nije mogao da mu izgovori (Žorž Dipen je u principu uglavnom imao problematičan odnos s autoritetima, po sopstvenom mišljenju s potpunim pravom). Već nedeljama su ga najpre nervirali, a zatim i mučili telefonski pozivi prefekta koji je „prikupljao ideje“ o čemu da govori na tako uglednom i probranom skupu. Dipenova beskrajno strpljiva asistentkinja Nolven morala je na Lokmarijakerov zahtev da istražuje „nerazjašnjene slučajeve“ iz protekle decenije, koji su „možda, eventualno i nekako“ ukazivali na neki trag koji vodi ka ostrvima na Lamanšu, slučajeve koji su „možda, eventualno i nekako mogli da budu razjašnjeni“ da je tešnja saradnja već postojala. To je bilo potpuno smešno. Nolven se bunila. Nikako nije shvatala zašto bi se ovde, „na jugu“, bavili kanalom Lamanš, daleko na severu, gde morem plove ledeni bregovi i cele godine pada kiša. Prekopali su tone dokumenata, ali nisu pronašli ni jedan jedini značajan slučaj – zbog čega prefekt uopšte nije bio srećan.

Dipenovo raspoloženje na brodiću nimalo nije popravio ni mali „incident“ do koga je došlo ubrzo pošto su isplovili. Uradio je

ono što rade samo najgori suvozemci: pri ovoj brzini, vetru koji duva ukoso ka krmi i ipak donekle nemirnom moru, stao je na krmu ne bi li bacio pogled ka ostrvima, dok su inspektor Rival i još dva člana posade *Bira* dobro pazili da se ne odmiču od pramca. Ubrzo ga je zapljusnuo jedan baš veliki talas. Komesar Dipen bio je mokar do gole kože. Jakna koju je uvek nosio otkopčanu, polo majica i farmerke – njegova službena odeća od maja do oktobra – bili su vlažni i lepili su mu se za telo. Suve su ostale samo cipele i čarape.

Ali komesara je posebno neraspoloženim činilo to što nema nikakvih informacija osim puke činjenice: da su pronađena tri tela. Dipen nije bio baš strpljiv čovek. Uopšte nije bio strpljiv. Njegov drugi inspektor Kadeg – s kojim je obično bio na ratnoj nozi – preko telefona je mogao da mu saopšti samo ono što je i sam doznao iz uzbuđenog telefonskog poziva „nekog čoveka s jakim engleskim akcentom“, koji su neposredno pre toga primili u komesarijatu. Tela su ležala na severoistočnoj obali Le Loka, najvećeg ostrva u arhipelagu – a to „najveće ostrvo“ bilo je dugo četiri stotine metara. Le Lok je bio nenastanjen, na njemu su se nalazile ruševine nekog manastira, staro groblje, napuštena i oronula fabrika sode i – kao najveća atrakcija ostrva – jezero nalik na lagunu. Kadeg je desetak puta morao da ponovi da ima samo tih nekoliko informacija. Dipen ga je, međutim, spopao svim mogućim pitanjima jer je njegova fanatična sklonost naizgled beznačajnim pojedinostima i okolnostima bila poznata i ne baš popularna.

Trojica poginulih, a niko ama baš ništa ne zna – u prefekturi je, sasvim razumljivo, vladalo poprilično uzbuđenje. To je bila dosta velika stvar ovde u Finisteru, na slikovitom kraju sveta, kako su ga Rimljani zvali. Za Gale, Kelte, a ovdašnji ljudi su sebe do danas doživljavali tako – bilo je upravo suprotno. Ovo ne beše kraj, već doslovno „početak“, „Glava sveta“, „Penn ar Bed“, a ne „finis terrae“.

Brodić je u međuvremenu usporio i sada su plovili umere-
nom brzinom. Predstojala im je teška navigacija. More je ovde
bilo plitko i iz njega je štrčalo stenje – i iznad i ispod površine
– a plovidba je u ovim vodama u principu bila moguća samo
za krajnje izvežbane kapetane, dok je sada, pri oseci, bilo još
nezgodnije. „Prilazni put“ između Bananeka i velike peščane
plaže Panfrea bio je još i najbezopasniji prilaz arhipelagu, preko
koga se dospevalo u „Komoru“, kako su zvali vodeni prostor u
sredini arhipelaga, zaštićen ostrvima i teškim morskim prilazi-
ma: „La šambr“. *Bir* je suvereno nalazio svoj put, harmonično
je manevrisao među stenama i zauzeo je kurs ka Le Loku.

„Nećemo prići bliže.“

Kapetan policijskog brodića, mladi i visoki čovek u unifor-
mi od visokotehnološkog materijala koja mu je bila poširoma,
doviknuo im je to sa svog uzdignutog kapetanskog mesta,
uopšte ne gledajući dole u njih. U potpunosti je bio usredsređen
na navigaciju.

Dipen je osetio mučninu. Ostrvo je sigurno bilo udaljeno
još stotinu metara.

„Jaka plima. Koeficijent 107.“

Kapetan je i ovo doviknuo ne obraćajući se nikome poseb-
no. Komesar Dipen i njegovi inspektori upitno su se zgledali.
Posle incidenta s velikim talasom, Dipen se držao u neposred-
noj blizini ostalih i nije se micao s mesta. Rival se nagnuo ka
njemu jer je buka motora bila zaglušujuća, iako je brodić sada
stajao u mestu.

„Trenutno imamo ekstremno veliku razliku između plime
i oseke, gospodine komesare. U danima brze plime nivo vode
opada znatno više nego kod obične oseke. Ne znam da li vi...“

„Znam šta je brza plima.“

Dipen je hteo da doda i: „jer već skoro četiri godine živim
u Bretanji i već sam doživeo brze plime i duboke oseke.“ Ali
znao je da bi to bilo besmisleno. A morao je da prizna i da su
mu koeficijent plime već mnogo, mnogo puta objašnjavali, ali

da sve do danas nije uspeo baš da shvati. Za Rivala će, kao i za sve Bretonce, on još decenijama ostati „tuđin“ (pri čemu ni u kom slučaju nisu mislili ništa loše): a pritom, još i ono što je za Bretonce tuđin najgore vrste: Parižanin (ponovo ništa zlonamerno). Svaki put su mu iznova utuvljivali u glavu: kada se Mesec, Sunce i Zemlja poređaju u jednoj liniji, pa se zbog toga njihova sila privlačenja sabira....

Motor je naglo zaćutao, a dvojica kolega iz obalske straže, za koje je Dipenu sada padalo u oči da na smešan način liče na kapetana: ista žilava figura, isto usko lice, ista uniforma, odmah su počeli da rade nešto napred, na pramcu.

„Ne možemo više da se približimo ostrvu. Voda je suviše plitka.“

„A šta to znači?“

„Moramo da izađemo ovde.“

Dipenu je trebalo nekoliko sekundi da reguje na to.

„Ovde moramo da *izađemo*?“

Prema Dipenovom osećaju, i dalje su bili sasvim nedvosmisleno na moru.

„Voda više nije duboka, možda samo pola metra.“

Inspektor Rival je kleknuo i počeo da izuva cipele.

„Ali imamo i pomoćni čamac.“

Iskreno rečeno, Dipen je to tek sada primetio. I to s olakšanjem.

„Ne isplati se, gospodine komesare. Ni s njim se nećemo mnogo više približiti obali.“

Dipen je pogledao preko ograde, visoko podignutih obrva. Činilo mu se da do dna ima mnogo više od pola metra. Voda je bila neshvatljivo bistra. Video se svaki kamenčić, svaka školjka. Jato majušnih svetlozelenih ribica šmugnulo je kraj broda. Nalazili su se sa severne strane Le Loka. Videli su se samo zaslepljujući beo pesak, tirkizna plitka voda i potpuno mirno more u Komori. Uz to još i nekoliko kokosovih palmi – verovatno jedina vrsta palmi koje ne rastu u Bretanji, palo je na um Dipenu – i ova slika se ničim ne bi razlikovala od Kariba. Nikome

ne bi palo na um da ovaj predeo poistoveti sa Bretanjom. Na hiljadama razglednica čovek je mogao da se divi ovom prizoru, i stvarno na njima ništa nije bilo nimalo preterano.

Rival je u međuvremenu izuo i čarape. Posada brodića spustila je sidro.

Bez imalo oklevanja vešto je poskakala u more i sad se spremala da brod okrene tako da mu krma s drvenim stepenicama, koje su stajale tek malo nad vodom, bude usmerena ka obali. Rival je skočio u vodu, u svojim svetlim štofanim pantalonama, kao da je to nešto najprirodnije na svetu. Odmah pored mršavog kapetana.

Dipen je oklevao. Smatrao je da je scena apsurdna. Rival i kapetan stajali su i čekali ga. Izgledalo je kao da su stali u špalir da mu požele dobrodošlicu. Sve oči bile su uprte u njega.

Dipen je skočio. Nije izuo cipele. Istog časa našao se u Atlantiku, u vodi malo iznad kolena, čija je temperatura sada, početkom maja, bila najviše četrnaest stepeni. Argusovim očima motrio je morsko dno. Jato sićušnih svetlozelenih riba, sada znatno veće nego pre, radoznalo je prišlo i bez straha mu plivalo između nogu. Dipen se napola okrenuo kako bi pogledom pratio ribice, i tada ga je ugledao: krupnog raka od dvadeset do trideset santimetara, u napadačkom položaju, koji je gledao pravo u njega, pravog „tourtoa“, kakve su ovde, na obali, rado jeli – a rado ih je jeo i sam Dipen. Potisnuo je mali uzvik straha, ali i kulinarsko oduševljenje. Podigao je pogled i shvatio da svi i dalje stoje nepomično i gledaju u njega. Dipen se odlučno ispravio i počeo da gazi kroz vodu u pravcu obale, dobro pazeći da ni Rivala ni dvojicu policajaca ne pogleda u oči. Kolege su ga u vodi brzo prestigle i zaobišle s leve i desne strane.

Dipen je na obalu stigao poslednji.

Beživotno telo ležalo je na stomaku, malo postrance, ramena na neprirodan način priljubljenih uz torzo, kao da je izgubilo

desnu ruku. Leva ruka, koja je sigurno bila slomljena, ležala je savijena pod oštrim uglom. Glava je ležala skoro tačno na čelu, kao da ju je neko tako namerno postavio. Lice se nije videlo. Plava jakna i džemper bili su uglavnom pocepani i videle su se zastrašujuće velike i duboke rane na leđima, vratu, potiljku i levoj ruci. Nasuprot tome, donji deo tela delovao je netaknut. Ponegde je bio prekriven algama.

Jake cipele za jedrenje, obe i dalje na nogama, izgledale su nove. U ovom položaju bilo je teško proceniti čovekovu starost. Dipen je pretpostavio da je možda malo stariji od njega. Kasne četrdesete ili rane pedesete. Nastradali nije bio visok. Dipen je kleknuo pored njega kako bi ga bolje pogledao. More ga je izbacilo visoko gore na obalu, nekoliko metara ispred linije gde se završavao beli pesak koji se penje uzbrdo i počinjala zelena vegetacija.

„Ostala dvojica leže pozadi, prilično blizu jedan drugome. U sličnom su stanju.“

Rival je pokazao duž obale. Dipen je video kako mladi kolega iz Obalske straže stoji kraj nečeg masivnog, udaljenog oko stotinu metara. Dipen nije ni primetio da nije sam. Rivalov glas je bio malo slabiji nego inače.

„Tela užasno izgledaju.“

Rival je imao pravo.

„Ko dolazi od sudskih patologa?“

„Doktor Savoar samo što nije stigao. Dolazi drugim gliserom. S inspektorom Kadegom.“

„Naravno. To se baš slaže.“

Bilo je opšte poznato da komesar i doktor Savoar ne gaje jedan prema drugome preterane simpatije.

„Doktor Lafon ima jutros nekih obaveza u Renu.“

Nolven je iz pozadine vukla konce, tako da, kada Dipen vodi istragu, pozovu doktora Lafona – sjajno staro gundalo.

Kapetan *Bira* prišao im je odlučnim korakom.

„Svi su muškarci, najverovatnije u ranim pedesetim godinama.“ Mladić je govorio ozbiljno i mirno. „Identitet zasad nepoznat. Vrlo je verovatno da je tela donela poslednja plima. Nalaze se prilično visoko na obali. Na Glenanu su struje jake, a kad su plima i oseka velike, jače su nego obično. Sve smo fotografisali i zabeležili.“

„Da li je ovo sada najniži nivo plime?“

„Skoro da jeste.“

Policajac je kratko pogledao na sat.

„Najniži nivo vode za vreme plime bio je pre sat i po. Otada voda ponovo nadolazi.“

Dipen je računao.

„Sada je deset sati i četrdeset pet minuta, poslednja oseka bila je, dakle, u ...“

„Najniži nivo vode poslednji put je bio jutros u devet sati i petnaest minuta, a pre toga sinoć, u dvadeset i pedeset. Plima je vrhunac dostigla u tri sata i trideset minuta noću.“

Izgovorivši to za manje od tri sekunde, policajac je gledao u Dipena bez i najmanjeg osećanja trijumfa.

„Ima li prijava da je neko nestao? Kod nas? Kod spasilačke službe na moru?“

„Ne, gospodine komesare, koliko nam je poznato, još ih nema. Ali mogle bi tek da stignu.“

„Le Lok je nenastanjen, jelda?“

„Da. Sen Nikola je poslednje nastanjeno ostrvo arhipelaga. Ali ni tamo ne živi mnogo ljudi. U najboljem slučaju deset, a leti petnaest.“

„To znači da noću ovde, na ostrvu, nema nikoga?“

„Kampovanje na arhipelagu strogo je zabranjeno. U letnjim noćima neki avanturisti, međutim, to ipak rade. A moguće je i da je sinoć u Komori Le Loka bio neki brod. To je omiljeno sidrište. Istražićemo.“

„Kako se zovete?“

Dipenu se dopadao ovaj smireni, pažljivi mladi policajac.

„Kireg Gulš, gospodine komesare.“

„Kireg Gulš?“

Dipenu se ovo pitanje prosto omaklo.

„Da.“

„To je... to je jedno veoma... hoću da kažem, vrlo bretonsko ime.“

Izgleda da ovoga ni ovaj komentar nije nimalo iziritirao. Dipen se kratko nakašljao i potrudio se da se usredsredi na stvar.

„Inspektor Rival je rekao da je Englez koji je otkrio tela plovio kanuom.“

„Mnogi posetioci ovde idu u obilazak morskim kajacima, to je veoma popularno. U ovo doba godine nisu baš brojni, ali neki su već tu.“

„Od ranog jutra? Već u to doba kreću u obilazak?“

„Najradije. Oko podne na moru već jako prži sunce.“

„Ali taj čovek nije pristao i iskrcao se?“

„Koliko nam je poznato, nije. Na obali se ne vide tragovi stopala.“

Dipen na to nije ni pomislio. Devičanski čist pesak koji ostaje posle plime pokazuje, naime, u potpunosti svaki trag, pa čak i svaki pokušaj da se tragovi izbrišu.

„Gde je taj čovek?“

„Na Sen Nikoli. Čeka tamo u pristaništu. Naš drugi brodić odvešće na to ostrvo jednog kolegu koji će razgovarati s njim, kao što je naložio inspektor Kadeg.“

„Inspektor Kadeg je to *naložio*?“

„Da, on...“

„U redu je.“

Ovo nije bio trenutak za emocije. Dipen je s nešto truda iz svoje i dalje vlažne jakne izvukao crvenu sveščicu, koju je

tradicionalno koristio za beleške. Prilikom onog malog napada mora bila je uglavnom zaštićena i ostala je donekle suva. S istom tvrdoglavom sporošću izvukao je i svoju jeftinu hemijsku olovku, jednu od onih koje je uvek kupovao u velikim količinama jer bi mu uvek brzo nestale na neobjašnjiv način.

„Da li je negde u okolini bilo brodoloma?“

Još istog trenutka znao je da je pitanje suvišno. O tome bi, naravno, odavno čuli. Mladi policajac je i na ovo pitanje reagovao ljubaznim strpljenjem.

„Ni o tome za sada ne znamo ništa, gospodine komesare. Ali ako je neki brod sinoć, ili noćas, doživeo brodolom, pod određenim okolnostima moglo bi da potraje dok se primeti da ga nema. Već u zavisnosti od toga koliko je brod velik, kakvom tehničkom opremom raspolaže, kuda je prolazio, kuda ide, ko ga je očekivao...“

Dipen je bezvoljno napravio nekoliko beleški.

„Da li je juče vreme bilo loše? Je li ovde na moru bilo ne-vreme?“

„Današnje vreme ne treba da vas zavara. Sinoć je duž obale besnelo nevreme, a centrala će moći tačno da nam kaže koliko jako je bilo i kuda je prošlo. U Konkarnou se samo malo osetilo, ali to ništa ne znači. Raspolažemo svim podacima. More je još i danas donekle nemirno, mada je ovde, u Komori, mirno. Na brodiću ste to i sami jasno приметili.“

Ovo je bila neutralna konstatacija, bez nekog pratećeg tona. Gulš mu je postajao sve simpatičniji.

„Nije baš bilo neko nevreme stoleća, ali očigledno je bilo jako“, zaključio je kapetan.

Komesar Dipen je dovoljno poznao takve situacije. Odavno je i sam postao preveliki Bretonac da bi dopustio da ga plavo nebo bez oblaka i savršeno lepo vreme i raspoloženje koje ono izaziva zavaraju. Bretonsko poluostrvo, njegov najistureniji, razuđeni vrh – Finister – Nolven mu je to uvek objašnjavala,

isturen je vrlo daleko, *usred* Severnog Atlantika. „Poput nekog čudovišta iz pradavnih vremena, Armorika pruža svoju glavu sa zupčastom krestom. Kao zmaj koji palaca jezikom.“ Ta slika mu se dopadala – na geografskoj karti stvarno je mogao da se prepozna zmaj. Bretanja, dakle, nije bila izložena samo prasili okeana, koji je poznat kao najneobuzdaniji od svih, već i haotičnim, neprestano promenljivim vremenskim frontovima koji se razvijaju između istočne obale SAD, Kanade, Grenlanda, Arktika i obale Irske, Engleske, Norveške i Francuske u zapadnom Atlantiku. Vreme je zbog toga u najkraćem roku moglo ekstremno da se promeni. „Četiri decenije u jednom danu“, bila je formulacija za to, koju su Bretonci rado i ponosno citirali.

„A možda i nije bilo nikakvog brodoloma.“

Rivalov glas ponovo je postao čvrst.

„Možda ih je iznenadila plima. Ili nevreme. Dok su pecali ili tražili školjke. Pre svega ako su bili turisti. Kada je oseka posebno jaka, na obali se može naći mnogo školjki.“

To je bilo tačno. Dipen je ovo zapisao u svojoj beležnici.

„Zbog čega nemaju na sebi prsluke za spasavanje? Ne govori li to u prilog ovakvoj pretpostavci? Da uopšte i nisu bili na brodu?“

„Ne mora da znači“, samopouzđano je odgovorio Gulš. „Mnogi od ovdašnjih plove bez prsluka za spasavanje. A ako se tome pridruži i alkohol... Ne bih toj činjenici pridavao nikakav značaj.“

Dipen je rezignirano odmahnuo rukom. Tako je kako je. Nisu znali ništa – čak ni ovde, na terenu.

„Alkohol obično igra veliku ulogu na moru. Naročito ovde, na ovim ostrvima“, dodao je Gulš.

„Ljudi tvrde da su flaše na Glenanu manje nego na kopnu – i da se zato ovde tako brzo isprazne.“

Dipenu je trebalo malo vremena da shvati ovaj vic – pretpostavio je da je u pitanju vic – koji je Rival ispričao kao konkretan podatak kojim je hteo da dopuni činjenice.

Gulš je mirno nastavio:

„Tela su sigurno neko vreme nosili talasi, verovatno da je tako došlo i do ovih teških povreda. Ako je u pitanju bio udes broda, povrede su delom mogle nastati i za vreme nesreće.“

„Da li je moguće da su život izgubili daleko odavde? Hoću da kažem, koliko je moguće da ih je struja odnela daleko?“

„To zavisi od toga koliko dugo su bili u moru. Možda su isprva još bili živi i pokušavali da se spasu, pa su se tek onda udavili. Ne stiče se utisak da su u moru bili danima. Takva tela drugačije izgledaju. Pa ipak, morske struje imaju različite brzine. Neke i osam kilometara na sat, pa bi tako mrtva tela već i za jednu noć mogla da pređu priličnu razdaljinu. Ali već u zavisnosti od toga gde su dospeli u vodu, moguće je i da su se vrtela ukруг. Pravci morskih struja se menjaju u zavisnosti od nivoa plime, vremena, godišnjeg doba.“

„Shvatam: još ništa ne može tačno da se kaže.“

„Ovo je posebna vrsta arhipelaga, koja pri određenim konstelacijama Sunca, Meseca i Zemlje mnoge morske struje navodi ka Le Loku. U svim epohama voda je ovde donosila brodolomce. Pri udesima velikih brodova na obali su ponekad pronađene i na desetine tela. Zbog toga je na ostrvu u XIX veku izgrađeno groblje, odmah pored kapele. Tako mrtve nisu morali da prevoze na Sen Nikolu, gde se prethodno nalazilo jedino groblje u arhipelagu. Sahranjivani su tu – a na ostrvu su pronađeni čak i nadgrobnici spomenici iz ranog keltskog perioda.“

„More ih je uvek tu izbacivalo?“

Dipena je spontano obuzelo neko čudno osećanje.

„Stolećima se smatralo da je ovo ostrvo mitsko sklonište Groak, veštice brodoloma. Predanje kaže da je neizmerno bogata, bogatija od svih kraljeva zajedno. Njena riznica je jezero koje ima podzemnu vezu s morem. Tako magična struja donosi blago sa svih potonulih brodova k njoj. A na dnu jezera nalazi se i njena palata.“

Na kraju Gulšove priče Rival se nasmešio, ali osmeh mu je delovao dosta napeto.

„Ona voli da jede mlade muškarce“, dopunio je Gulš, „zavodi ih, pretvara ih u ribe, prži i jede. Mnogi su krenuli u potragu za njenim legendarnim blagom, ali niko se nikada nije vratio. Ima bezbroj priča o tome.“

Tako je to u Bretanji. Pod površinom uobičajenog i prirodnog deluju mračnije sile. A svako mesto ima sopstvene priče o natprirodnom. Mada su se i sami Bretonci tome podsmevali, a Dipen nije poznavao ljude koji umeju da se tako suvereno i veličanstveno sami sebi podsmevaju kao oni – dok čovek sluša ove priče, osmeh bi mu u trenutku zamro, a sve je postajalo sasvim stvarno. To je sezalo preduboko, hiljadama godina natprirodno je bilo najprirodnije opažanje sveta – i sada bi to iznenada trebalo da se promeni samo zato što se slučajno nalazimo u XXI veku?

„Hoću da vidim i ostala dva tela.“

Dipen je krenuo duž obale, a Gulš i Rival za njim. Prvo i presudno pitanje trenutno je bilo: jesu li ovi ljudi žrtve udesa? Jesu li se udavili? Ima li ma kakvih nagoveštaja da je u pitanju moglo biti i nešto drugo, a ne nesreća na moru?

Beživotna tela ležala su na boku, okrenuta jedno ka drugome i ispruženih ruku. Delovalo je pomalo morbidno, kao da su bili i dalje živi i da su u svojoj agoniji poslednjom snagom hteli da dopuze jedan do drugoga. Jezivi utisak ovog prizora još više je pojačavao veliki niz krupnih sedefnih školjki, koje su ležale oko preminulih kao da ih je neko aranžirao i svetlucale u svim duginim bojama. Gulšove kolege klečale su između tela, a jedan je snimao fotografije digitalnom kamerom. Mala grupa je bez reči stala pored njih i posmatrala.

Dipen se posle nekoliko minuta odvojio od njih, polako je više puta obišao oko tela, stalno se saginjući pritom. Iste teške povrede, kod jednoga skoro isključivo na donjem delu tela,

kod drugoga raspoređene po celom telu, veoma iscepana odeća (pamučne pantalone, polo majice, termo-jakne, jake cipele) i nekoliko morskih algi na ranama i u njima.

Policajac s kamerom polako je ustao.

„Kao i na telu tamo preko, na prvi pogled nema drugih povreda osim onih koje je oštro stenje moglo da im nanese dok su ih talasi nosili.“

„Na moru ne morate da povredite čoveka da biste ga ubili. Dovoljno je da ga malo gurnete, pad u vodu je dovoljan. Ako je nevrete i more nemirno, ni najbolji plivač nema nikakvih izgleda da se spase. – A dokažite vi da je neko nekoga malo gurnuo.“

Gulš je bio potpuno u pravu. Ovde je moralo drugačije da se razmišlja.

„Stiže drugi brod.“

Dipen se trgao. Gulš je pokazao na more. *Lukhed* se brzim tempom približavao *Biru*, a usporio je tek neposredno pre nego što je stigao do njega. Stao je odmah kraj *Bira* i usidrio se paralelno s njim.

Dipen je posmatrao ovu proceduru, koja mu je već bila poznata. Mogao je da prepozna Kadega i doktora Savoara, kapetana i još jednog policajca, koji su već bili u moru i ispravljali brod. Svi su brzo izašli iz broda i gazeći kroz vodu krenuli ka obali, Kadeg malo ispred ostalih. Naravno.

„Jednog policajca smo poslali na Sen Nikolu kako bi ispitao Engleza koji je otkrio tela. Ubrzo ćemo dobiti izveštaj. Tri tela, to je veliki slučaj.“

Još pre nego što je izašao iz vode, Kadeg je ispričao sve ovo, onim revnosnim tonom koji je rado koristio, a koji Dipen nikako nije mogao da podnese.

„Još ne znamo čak ni da li ovde uopšte imamo slučaj, inspektore.“

„Šta time hoćete da kažete, gospodine komesare?“

„Za sada sve izgleda kao nesrećan slučaj.“